

VÄSTGÖTA BYGDEN

Tidskrift för hembygdsarbete, natur- och kulturminnesvård utgiven av Västergötlands Hembygdsförbund

**Hej, käre besökare!
Västgötabygdens förstasida finns på nästa sida!**

Tycker du att tidskriften är läsvärd rekommenderas att du satsar på en tidningsprenumeration!

Vid 1 ex. kostar 1-årsabonnemang 150:-

Vid minst 10 ex. (i samma beställningslista) rabatteras priset till 130:- / ex.

Listan skickas till Västergötlands Hembygdsförbund, Box 15, 534 21 VARA, Fax: 0512-33942, E-post:vasterg.hembygdsf@telia.com

Avgiften erläggs på en inbetalning till Västergötlands Hembygdsförbunds bankgiro 378-5383.

PS! Tips till föreningar etc. Ge en prenumeration till föreningarnas hela styrelse, alla trotjänare, skolor, äldreboende och inte minst läkar- och tandläkarmottagningar m.fl !

Det kommer att uppskattas!

Västgötabygdens redaktionskommitté

VÄSTGÖTA BYGDEN

Tidskrift för hembygdsarbete, natur- och kulturminnesvård utgiven av Västergötlands Hembygdsförbund

Nr 6

Årgång 72

2017

Nu är det julpyntat i Helensstugan. Det enda hus som står kvar på sin ursprungliga plats efter branden 1759 i Skövde. Foto: Monika Moberg

Jul i två världar – sidan 5

Lussegubba å lucier – sidan 7

Råbäck, årets arbetslivsmuseum – sidan 13

Fredskämpan Blixten hyllas med kanoner – sidan 15

Profilerna Marita och Lennart Wasling – sidan 16

Hänt på bögda – sidan 19

Foto:
Copyright
Kungahuset.se

HKH Kronprinsessan Victoria
Västergötlands Hembygdsförbunds
beskyddarinna

Innehåll

Ordföranden har ordet	3
Tankar i tiden – Peter Bratt	4
Jul i två världar	5
Årets Hembygdsbok, Årets Hembygdsförening	6
Lussegubba å lucier	7
Min småskoletid i Karlsborg	8
Gör som Ruth, berätta	9
Luther och folkskolan	10
Ensam är stark eller samspel	11
Betty ingick i gårdsköpet	12
Årets arbetslivsmuseum	13
Prinsessan Ingeborgs jul	13
Gösta i Sjölid	14
Dags för en ny enkät	14
Fredskämpan Blixten hedras med kanoner	15
Profilerna Marita och Lennart Wasling	16
Hopålägget till jubilarer eller brudparet	18
Hänt på bögda	19
Läsvärt i korthet	22
Unga hembygdsambassadörer	22
Redaktionen	23

Redaktör och ansvarig utgivare:

Monika Moberg, Norra Bergvägen 16 B, 541 32 Skövde.

Tel: 070 64 25 670. E-post: redvastgotab@gmail.com

Tryck: Strands Grafiska i Vårgårda AB.

Sex nummer per år med utgivning i slutet av februari,
april, juni, augusti, oktober och november.

Manus senast: 10/1, 10/3, 10/5, 10/7, 10/9 och 10/10.

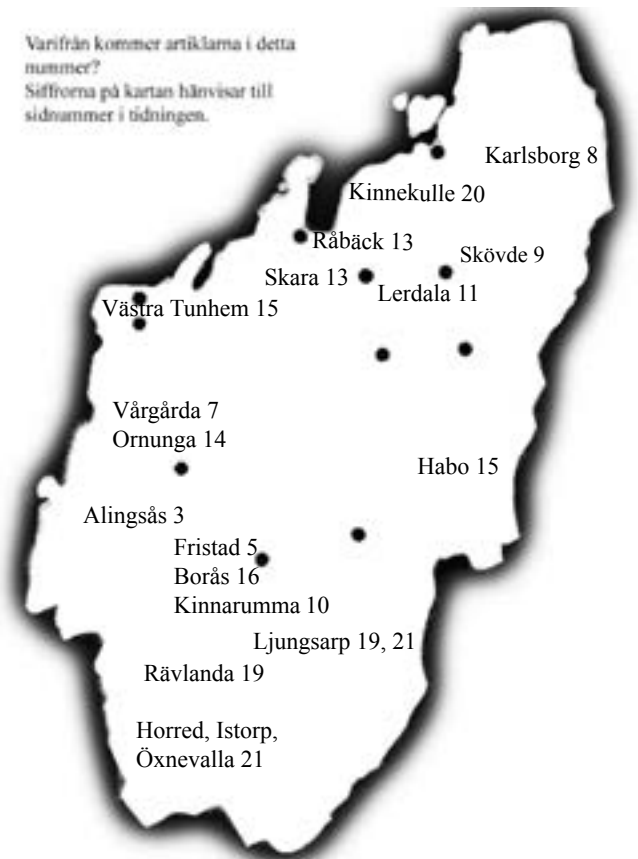
ISSN 0346-4954 www.hembygd.se/vastergotland

VÄSTGÖTA- BYGDEN

Tidskrift för hembygdsarbete,
natur- och kulturminnesvård.
Medlemstidskrift för
Västergötlands Hembygdsförbund
Årgång 72
Utkommer med 6 nummer per år
Avgift 2017 150:-

Vari från kommer artiklarna i detta
nummer?
Siffrorna på kartan hänvisar till
sidnummer i tidningen.

Helt ideellt

Vår tidning är ganska unik. Vi som gör tidningen jobbar helt ideellt. Vi är en redaktionskommitté på tio personer som träffas ett par, tre gånger per år och har samråd om innehållet. Ur den gruppen är vi tre (se sidan 23) som har det direkta ansvaret att det kommer ut sex nr av Västgötabygden per år.

Vill du prenumerera eller har en adressförändring, ring till Eva Mann, telefon 0512-105 50, kontorstid på torsdagar 9–15 eller e-post: vasterg.hembygdsf@telia.com

I det här numret är vi 16 skribenter och fotografer som hjälpts åt. Ingen av oss får något arvode, vi gör det för att glädja andra och oss själva.

Ordföranden har ordet ...

Planera för 2018

Jag hoppas ni är i full färd med att lägga in 2018 års verksamhet. Förmodligen har ni med punkter om såväl kulturarv som intressanta medlemsmöten om bygdens historia och framtidsutveckling.

I februari så kommer ju era årsmöten, då ni stakar ut 2018 och lägger 2017 till handlingarna. Vi från Västergötlands Hembygdsförbund kommer i början av året med en inbjudan att delta i 6–7 studiecirkelar runt om i distriktet som handlar om Europeiska Landskapskonventionen. Låter kanske lite tungt om en internationell konvention – men vi i hembygdsrörelsen bör ta del av kommunens planering och bevarande av kulturmiljöer som t ex i Översiktsplanen. Här kan denna studiecirkel utgöra en fin grund att stå på – så fundera på att anmäla er som deltagare!

Kommunkretsar

Nya kommunkretsar kommer vi att fortsätta att arbeta med under 2018. Vi hoppas det blir åtminstone 22 kretsar med verksamhet fram till vårt årsmöte som kommer den 5 maj i Habo.

I Västergötlands styrelse har vi bildat två arbetsgrupper – en om Kulturmiljöplanen och en om Barn och unga. Det vore mycket bra om även ni i föreningarna tog på er att göra några extra aktiviteter inom dessa områden under 2018. Är det någon förening som kan bilda en ungdomssektion eller starta ungdomsverksamhet?

Vad ämnar ni konkret göra för att påverka landskapsförändringar och bevara kulturmiljöer? Vad tänker ni lägga in på Bygdeband eller PrismaVG så fler kan ta del av era kunskaper och historia?

Fyll i enkäten

I början av december 2017 kommer riksförbundet att skicka ut en enkät om verksamheten ute i föreningarna. Det är viktigt att ni besvarar denna enkät och sänder in. Både riksförbundet, men även vi på distriktet behöver fakta om all den kulturverksamhet som görs på landsbygden.

När vi skall diskutera bidrag från Västra Götalandsregionen så gäller det att vi kan peka på verksamhet – fyll därför i enkäten så vi får goda argument för högre bidrag. Likaså kan ni väl rapportera in medlemsantalet i föreningen senast den 31 december till vårt kansli i Vara. Vi önskar inte vara sämst i Sverige på detta år efter år.

Sven-Åke Mökander,
förbundsordförande.

Mycken verksamhet och nytt samarbete

Det har varit en intensiv höst med egna kurser som Föremålsvård, Att leda förening, Textila förtecken med flera men även kursdagar om PrismaVG, regionala kulturdialoger samt att vi startat den nya samarbetsgruppen KulturarvVäst. Här ingår inte bara de fyra hembygdsförbunden i Västra Götaland utan även NAV (Industrihistoria och arbetslivsmuseer i Väst) samt Maritimt i Väst. Det betyder ca 115 000 medlemmar och att vi är en mycket intressant samarbetspart för Västarvet (Regionens museer i Västra Götaland). Här har vi stora förhoppningar inför 2018!

**Gott nytt verksamhetsår 2018
önskar styrelsen i
Västergötlands
Hembygdsförbund
genom**

Sven-Åke Mökander

Tankar i tiden ...

Fotografier som kulturskatt

Fotot har verkligen revolutionerats av den digitala tekniken. Idag knäpper vi var och en hundratals bilder om året från alla möjliga sammanhang, inte bara från semestrar och högtidsstunder som nog var vanligast förr. Mot att fotografierna tidigare var privata minnen förvarade i fotoalbum väljer nu många av oss att dela sina bilder med många andra i sociala medier – facebook, Instagram med mera. Allt vad vi pysslar med kommer på bild, så vår tid blir verkligen väl dokumenterad, men tänker vi på hur de digitala bilderna ska bevaras för framtiden? Digitala bilder kan försvinna i ett knapptryck och håller inte heller i evighet. De måste sparas om med jämna mellanrum och då helst i två kopior på två skilda platser. Det är något som inte bara museer och arkiv måste tänka på, utan också vi som privatpersoner eftersom även våra bilder kommer att bli viktiga tidsdokument i framtiden. En metod är helt enkelt att göra på gammalt beprövat sätt: se till att skriva ut ett representativt urval av de bästa bilderna som papperskopior och förvara som ett album. Det är också ett praktiskt och trevligt sätt att visa sina bilder på, framför allt undviker man att plåga släkt och bekanta med utdragna bildvisningar i datorn eller på teven.

Gammal bildskatt

Men vi har också en gammal bildskatt av fotografier med de äldsta från tiden kring mitten av 1800-talet. En del av denna är en fantastisk bildsamling från fotografiets barndom som just nu visas på Västergötlands museum. Den heter Ambrotyper – Skarabor och Skaraborgare omkring 1860. Ambrotypi är en av de äldsta framkallningsmetoderna för fotografier i form av positiva glasplåtar som användes under en kort period vid mitten av 1800-talet. Utställningen består av 300 bilder ur Nils Edvard Forssells unika bildsamling med porträttfoton av alla möjliga personer och yrkesutövare från tiden. Gå och se den, man kommer verkligen nära människor i tiden för övergången till det industrialiserade samhället. Det är mycket ovanligt med så många tidiga fotografier.

För den porträttfotointresserade, till exempel släktforskare, kan det i sammanhanget tipsas om Sveriges Släktforskarförbunds webbsajt Porträttfynd.

Här finns det just idag 10 562 bilder från Västergötland (genealogi.se/faktabanken/portraettfynd) och möjlighet att bygga på bilddatabasen genom att ladda upp sina egna porträttbilder.

Många hembygdsföreningar har också äldre bild-

samlingar av stort värde. Det är ett kulturarv väl värt att ta tillvara och tillgängliggöra för flera. Det handlar dels om att se till att originalen är väl förvarade, dels att digitalisera och göra dem sebara på Internet. En hel del av hembygdsrörelsens bilder finns idag tillgängliga på webbplatsen Bygdeband (bygdeband.se) som förvaltas av Sveriges Hembygdsförbund.

Digitaliseringen är också ett sätt att bevara bilderna

Peter Bratt.

Regionutvecklare på Västra Götalandsregionen med ansvar för natur- och kulturarv

för framtiden, dels för att det gör att originalen inte behöver utsättas för mer slitage, dels för att det är en form som är kostnadseffektiv att lagra under förutsättning att det finns en metod och hårdvara för långtidslagring. Det är dock grundläggande att bilderna digitaliseras till högupplösta bilder så att de inte tappar i kvalitet. Digitaliseringen skapar också möjlighet att effektivt restaurera gamla skadade fotografier genom erfaren Photoshopping.

För den som vill botanisera vidare i Internets underbara värld efter gamla fotografier så finns det fler webbplatser att studera.

Digitalt Museum (digitalmuseum.se) och Riksantikvarieämbetets webbplats Kringla (kringla.nu) är två sökmotorer där det finns tillgång till drygt över en miljon fotografier, men även mycket annat såsom föremål, utställningar, bildkonst, litteratur med mera som finns på museerna runt om i hela Sverige.

Vill man höja blicken ytterligare finns det också webbplatser på internationell nivå med spännande äldre bilder och mycket annat från hela världen. Europeana (europeana.eu) är som det låter för Europa och Flickr (flickr.com) är global. En spännande webbplats med en stor bildsamling är också den amerikanska Library of Congress (loc.gov). Det finns naturligtvis många andra webbplatser med bilder att leta upp, till exempel genom att titta efter länkar på ovannämnda webbplatser.

Peter Bratt, Regionutvecklare på Västra Götalandsregionen

Jul i två världar

Julost, julnek och karlavagnar eller stressjulkappar, tomteparader och plastgranar – det är julen i två världar. Den förra är bondesamhällets jul och den senare konsumtionssamhällets. Jag har upplevt båda världarna. På småbruken som var kvar till senare delen av 1900-talet, fanns en hel del kvar av den gamla julen. Då förknippades julen mest med mat, för maten var central, och det fanns inte mycket pengar till konsumtion.

Julen förbereddes redan i september, då julosten skulle ystas. Det gick åt mycket mjölk, och den som inte hade någon kunde ställa till med ystegille och få mjölk av dem som kom. Osten stod sedan i gruvan vid spisen och sköttes om som ett spädbarn. Den hade hedersplatsen på julbordet, och inbjudningarna till julkalasen började med att man skulle ”känna på julosten”.

Närmare jul var det dags att slakta grisen. Vi förknippar julen med skinka, men den röktes och åts på sommaren i det strävsamma skördarbetet. Julmaten var grynkorv och fläskkorv, pressylta på grishuvudet och rullsylta på fläsket i ”dallbaken”, palt och köttbullar.

Julbrödet har alltid varit centralt. Våra lussekatter och karlavagnar har formen av en svastika, en urgammal solsymbol. Är våra lussebullar en önskan om att solen ska komma åter, när det är som mörkast vid det gamla vintersolståndet?

På julaftons förmiddag var det viktigast att sätta upp julnekerna. Min far sparade vid tröskningen några havrekärvar, och av dem plockade han ihop julnekerna strå för strå. De sattes sedan i avskalade granar vid var sin sida av porten. Och så kom gulsparrarna i mängder och slog sig ner i ”sperveneken”. Då var det jul.

Hamburgergenerationen

Det var lugn, förväntan och ro på julen i den gamla världen. I den värld jag lever nu kan julen bli ytterligare ett krav som läggs på redan stressade människor. Orimliga förväntningar ska infrias, alla ska trivas tillsammans och hemmet ska vara perfekt. Var och en ska ha dyra, individuellt anpassade julkappar och alla möjliga och omöjliga släktkonstellationer ska tillgodoses. Som yrkesarbetande i ”hamburgergenerationen”, klämd mellan både den äldre och den yngre generationen kändes julen ibland övermäktig. Men då var lösningen att skaka av sig kraven och se vad som var väsentligt. Kanske var det att känna glädjen i att baka julbrödet eller gå ut i skogen – den egenägda – och leta upp lite lummer att ha runt dörrposterna och en gran som stod tillräckligt ensam för att vara välväxt men ändå kunde gallras bort. Och så kunde man umgås inom familjen och spela spel och hälsa på någon som länge väntat på besök.

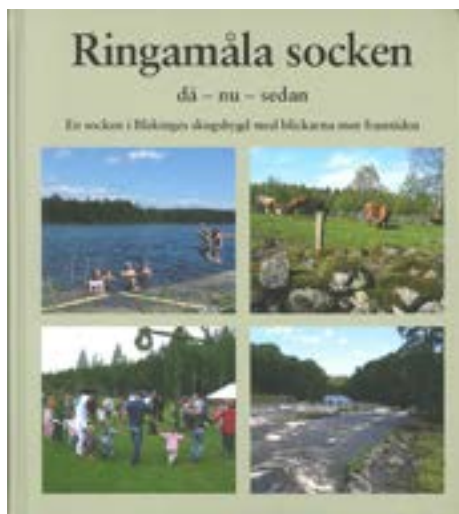
Julen kan bli riktigt bra, om vi inte bryr oss om hur den ska vara enligt reklam och andra orosmoment. Ta tillbaka julen och gör den till Din jul!

Ann-Britt Boman

Gammaldags julbord i Larv. Det här julbordet är fotograferat för några år sedan i Larvs hembygdsmuseum i Larvs skola. Foto: Monika Moberg

Vem har Årets Hembygdsbok?

Årets Hembygdsbok 2016 blev Ringamåla socken, utgiven av Ringamåla Hembygdsförening i Blekinge. Priset delades ut av Sveriges Hembygdsförbund 2017.

Hembygdsrörelsen ger ut ett stort antal skrifter varje år. SHF ser ett behov att lyfta statusen för denna litteratur. SHF har därför har instiftat ett pris för hembygdslitteratur. Med priset vill SHF främja kvalitet och skapa positiv uppmärksamhet. Pristagaren utses av en jury och boken presenteras i september på Bok- och biblioteksmässan i Göteborg.

Priset ges till en bok, utgiven under det senaste året, 2017, och som på ett föredömligt sätt levandegör det lokala kulturarvet.

Boken ska ha getts ut av en hembygdsförening eller i samarbete med en hembygdsförening.

Hembygdsföreningen ska vara ansluten till ett regionalt hembygdsförbund och SHF.

Om boken är en samproduktion mellan en författare och en hembygdsförening ska det stå angivet i bokens produktionsuppgifter. Juryn ska värdera forskningsinsatsen och de litterära kvaliteterna i presentation och gestaltning.

Priset tilldelas föreningen om det är en antologi eller författaren om det är en enskild författare till boken och består av ett diplom och 10 000 kr.

Hembygdsföreningarna lämnar förslag till de regionala hembygdsförbunden.

För att få del av möjligheterna till utmärkelsen vill Västergötlands Hembygdsförbund ha in nominerade bidrag, senast den 15 februari, 2018. Västergötlands Hembygdsförbund ser fram emot att få ta del av många bra böcker och god hembygds litteratur.

Om ni har frågor hör av er till Eva Mann på kansliet, tel 0512-105 50, e-post: vasterg.hembygdsf@telia.com eller gör ett besök på Badhusgatan 13 i Vara.

Skicka er hembygdsbok och ert bidrag till:
Västergötlands Hembygdsförbund, Box 15,
534 21 Vara.

Anmäl till Årets Hembygdsförening!

Snart är det dags att anmäla sig till Årets Hembygdsförening. Utmärkelsen delas ut vid Västergötlands Hembygdsförbunds årsstämma den 5 maj 2018 i Habo. Vad är det som gör er förening så unik? Berätta om er verksamhet och tala gärna om arrangemang och arbete som kan inspirera andra föreningar. Hur engagerar ni ungdomar och barnfamiljer? Hur gör ni för att alla ska känna sig välkomna?

Kort sagt, det handlar om det där lilla extra, det som finns hos så många föreningar, men som så sällan uppmärksammas.

Ansökan ska vara förbundet tillhanda per post eller e-post senast den 15 februari 2018.

Den förening som av Västergötlands Hembygdsförbund får utmärkelsen Årets Hembygdsförening kommer också att nomineras till Årets Hembygdsförening på riksplanet.

Utmärkelsen delas ut av Sveriges Hembygdsförbund. Bedömningen kommer att ske med något eller några av följande fyra kriterier som grund:

- * Ställning i lokalsamhället – som mötesplats, betydelse för demokrati
- * Förmåga att arbeta med olika målgrupper – olika åldrar, kvinnor/män, intressen, integration
- * Bevarandeinsats – kulturmiljöarbete, samlingar, arkiv.
- * Förnyelse/utveckling – nytänkande som visar på möjlig framtid för hembygdsrörelsens arbete

I kommittén för Årets Hembygdsförening ingår Monica Nyvaller, Bengt-Göran Ferm samt representant för Habo Gustav Adolfs Hembygdsförening, som fick utmärkelsen 2017.

Lussegubba å lucier

I den sockna sum ja växte upp i på förtitalt fanns dä lussegubba. På afta före Lucia kunne dä banka på köksdöra, å in i köket kom dä ena ra fula gubba. För en liten gösse sum ja va dä gränsalöst spännande.

Dä va la lite stôrre pajka frå sockna, men vecka di va, dä kunne en allt inte känna igen. Di va utklädda å uppförde la säk inte jämt sum di gjole i vanlia fall.

En behagliare varelse va den vitklädda tösa, sum di kalla Lucia. Nôken gång har ja för mäk att dä va Luciafest i Missionshust, men ja hugar na mest frå julafestera för ôss skolebarn nôken da före julalôvet, då kom Lucia å tärnera å visa upp säk.

Lussegubba har ja bara sett en gång på senare ti, dä va en gång i slutet på sjuttitalt. Fôrr i tia geck lussegubba te fots i sockna, di sum kom på sjuttitalt åkte i en SAAB sum va registrater i Nössebro.

Så kom ja å grunna på um dä finns lussegubba nuförtia fast ja inte sett nôka. Ja kolla på datorn å då feck ja se att i Tidahôlm fanns dä lussegubba 2013, dä skrev teminstingen Västgötablat um.

**Å så te sist, Go Jul å Gôtt
Nutt År önskar**

Håkansson

Lussegubben. Akvarell: Börje Brorson.

Första svenska lucian i Horn

Norr om Skövde, från Horns boställe, härrör de första skriftliga anteckningarna om en svensk Lucia. Det är den skånske prosten C Fr Nyman som 1764 i en reseberättelse beskriver ett för honom väldigt annorlunda uppvaknande: ”Rätt som jag låg i min bästa sömn, hördes en Vocalmuisque utan för min dörr, hvaraf jag väcktes. Strax derpå inträdde först ett hvit-klädt fruntimmer med gördel om lifvet, liksom en vinge på hvardera axeln, stora itända ljus i hvar sin stora silfversljusstake, som sattes på bordet, och strax derpå kom en annan med ett litet dukadt bord, försedt med allehanda kräseliga, äteliga och våtvaror, som nedsattes mitt för sängarna... det är Lussebete.”

Luciafirande. Lucior, tomtégubbar, stjärngosse, pepparkaksgubbe med flera firade Lucia i förskolan Igelkotten utanför Skövde år 2010. Foto: Monika Moberg

Min småskoletid i Karlsborg under 1940-talet

Jag började skolan 1940 i Karlsborg vid Vättern inom själva fästningsområdet, omgivet av höga vallar på alla håll.

Eftersom det var under krigsåren bodde mycket folk där. Flera militära förband fanns på platsen med många anställda och deras familjer. Det var också gott om barn i skolåldern som skulle börja skolan samma år som jag.

Jag kände inte alla som bodde inom området, då det var uppdelat så att de anställda bodde på lite olika ställen. Jag trodde alltid att högre befäl bodde med sina familjer närmast kyrkan. Den ligger högst upp i en byggnad som kallas Slutvärnet, så det är inte precis en vanlig kyrka. Vi barn fick lära oss att det då var Europas längsta byggnad. Vi fick också höra att om det blev krig så skulle hela Sveriges guldreserv flyttas och gömmas i Karlsborg, och det var ju spännande. Men nu har jag kommit bort från ämnet. Det var om skolan och skolkamrater jag skulle skriva. Den delen av området, där jag bodde, låg allra längst bort från kyrkan, men väldigt nära Garnisonssjukhuset. Det var inte så dumt det heller.

Den första skoldagen

Vi var tre grannbarn som skulle börja på samma gång. Äntligen var den stora dagen inne, vad jag hade väntat. Jag hade fått en ny blå cykel av märket Rex som jag var mäktigt stolt över. Mamma hade kammat mig fint och satt en rosett i håret och jag hade finkläderna på.

Skolan låg nere i samhället vid järnvägsstationen. Det var en äldre gul tvåvåningsbyggnad där jag gick mina första år. Om jag minns rätt så var vi 31 barn som skulle börja i samma klass. Jag hade aldrig sett så många barn på en gång.

Vi barn på fästningen träffade aldrig eller sällan de barn som bodde i Rödesund eller andra delar av samhället. På fästningstorget fanns alla affärer och allt som man behövde, så för mig var det stort att komma utanför vallarna.

Tillbaka till den första skoldagen. Vi fick gå in i ett stort rum med en massa bänkar och när lärarinnan kom in fick vi sätta oss i varsin bänk. Lärarinnan som vi skulle kalla Fröken hette Märta Forsman Johansson och var en äldre dam, i alla fall i mitt tycke. Jag tyckte aldrig om henne, hon var så petig med allt.

Den första dagen fick vi inte lära oss så mycket mer än var vi skulle sitta och tala om vad vi hette. Det blev lite problem meddetsamma. Jag hade alltid blivit kallad för Kickan, så när Fröken så Ruth så tänkte jag inte på att det var jag. Men det fick jag snabbt lära mig att i skolan var det Ruth som gällde. Blyg som jag var så var

det väldigt pinsamt att bli tillrättavisad med en gång. Vi fick också lära oss att stå i kö utanför klassdörren. Tyst och stilla skulle vi stå där tills fröken öppnade dörren och då skulle vi bocka och niga och säga godmorgon. Och pojkarna skulle hänga sina mössor över en krok, där deras jackor hängde, innan dom fick gå in. Flickorna fick naturligtvis också hänga upp sina kläder. Och alla fick sina bestämda platser där man skulle ha sina kläder. Nedanför kläderna fanns en bänk att sitta på och där fick vi äta vår medhavda matsäck. Vi fick också lära oss att man inte fick prata om man inte blev tilltalad av Fröken, för då blev man utkörd ur klassrummet. Det var mycket att tänka på när vi cyklade hemåt.

Nästa dag fick vi en läsebok. Jag tror att den hette Folkskolans läsebok. Den skulle vi vara rädda om och inte göra hundöron i eller kladda i mer än att sätta en prick där vi hade läxa. Pappa satte papper om den och jag tyckte det blev så fint. Blyertspennor fick vi varsin som vi också skulle vara rädda om. Det fanns en pennvässare vid svarta tavlan. Om vi måste vässa pennan var vi tvungna att räcka upp en hand och fråga om man fick lov att gå fram och vässa pennan. Likadant var det om vi behövde gå på toaletten, det vill säga räcka upp en hand och tala om att man behövde "gå ut" som det hette. Det var väldigt retligt så man satt och höll sig tills det blev rast, annars fnissade pojkarna så retsamt.

Varje morgon skulle vi också sjunga en psalm och fröken skulle spela på orgel. Och det kunde hon inte, så det var inte vackert precis, men det var väl tvunget att spela enligt läroplanen.

Blyertsen gick av

Jag tyckte om att gå i skolan och lära mig mycket nytt. Läsa kunde jag lite innan, men räkna och skriva var det sämre med. Längre in på terminen fick vi fler böcker. Räknebok och mindre häften att göra våra uppgifter i. Det gillade jag. Längre fram i undervisningen fick vi lära oss att skriva välskrivning. Det var inte min grej, kan man säga. Jag skrev för hårt så blyertsen gick av. Ibland suddade jag så mycket att papperet gick sönder. Det var inte roligt.

Ännu värre blev det när vi skulle lära oss att skriva med bläckpenna. Det fanns inte kulspeppennor på den tiden. I skolbänken fanns längst fram ett runt hål där det stod en glasburk, ett så kallat bläckhorn, som skulle fyllas med bläck. Vi fick också en penna som det satt ett vasst stift i toppen på och den skulle vi doppa i bläcket och sedan skriva med. Snyggt och prydligt skulle det bli i skrivboken. Och det kunde inte jag. Det var helt omöjligt. Det blev plumpar av bläck både här

Småskolan i Karlsborg.

Ruth är fjärde flickan från vänster i andra raden. Intill henne står Gullevi Larsson. Tvåa från höger står Barbro Berling. Längst till vänster i första raden sitter tvillingarna Siv och Gun Björk. De har en annan flicka mellan sig. Lärarinnan Märta Forsman Johansson står i mitten längst bak. Pojken med stor mössa som står som trea från höger i bakersta raden är Lennart Tolf. Han blev senare tandläkare i Skövde.

och där. Det gillade inte Fröken. Men jag kunde inte hjälpa det. Men efter mycket tårar och slit så klarade jag det till slut.

Apropå bläck så blev jag både arg och besviken på Fröken en gång. Hon slog alltid upp bläck i våra bläckhorn från en stor flaska med en pip på och en gång slog hon upp åt mig så det skvätte på hennes ljusblå blus. Den färgen glömmar jag aldrig. Då fick jag en utskällning för att det var mitt fel. Jag som bara satt tyst och såg på. Det är konstigt, men detta har jag aldrig glömt, utan det har satt sina spår hos mig. Hur lätt det är att som vuxen och lärare trycka ner den som är liten och svag.

Jag lärde mig i alla fall det viktigaste man skulle kunna i småskolan och fick börja i folkskolan. Under åren i den gamla skolan hade det på samma tomt byggts en ny fin skola som vi fick börja i. På den tiden hette den Karlsborgs folkskola, numera Carl Johan-skolan, men den ser ut som då med några tillbyggnader under åren som gått.

Det var en väldig skillnad att komma in där när allt var nytt och fint. Nya lärare var det också och inte bara en som vi var vana vid, så det var en stor omställning.

Ruth Persson, Skövde

Gör som Ruth, berätta!

Kulturmiljöarbetet är ett av hembygdsrörelsens viktigaste verksamhetsområden och varje år läggs det ner mängder av energi, engagemang och tid på att ta tillvara och utveckla hembygdens kulturmiljöer.

Kulturmiljö är hela den av människor påverkade miljön, inklusive den bebyggda. Även stora delar av naturmiljön hör dit. Berättelser, kunskap, historia och traditioner kopplade till platser och områden ingår i kulturmiljön. (Läs SHF:s kulturmiljöprogram.)

Berättelser är, som sagt, en del av vårt kulturarv. Varför inte ordna berättarkvällar ute i föreningarna, eller uppmana medlemmarna att sända in sina berättelser till redaktionen för den lokala hembygdsskriften.

Ruth Persson i Skövde är sedan många år medlem i ett par skrivarklubbar och i Skövde Hembygdsförening. Hon har även deltagit i av såväl Studieförbundet Vuxenskolan som ABF arrangerade skrivarcirklar.

Berättare. Ruth Persson, som berättar om sin uppväxt i Karlsborg, bor sedan många år i Skövde kommun.

Text och foto: Monika Moberg

Luther och folkskolan

År 2017 fyller den svenska folkskolan 175 år, och det är Svenska kyrkans reformationsår.

500 år har gått sedan Martin Luther (1483–1546) spikade upp sina 95 teser mot katolicismen.

Luther ivrade bland annat för att skolväsendet i hans egen hembygd i Tyskland skulle byggas ut; för att både pojkar och flickor skulle få gå i skolan.

Finns där beröringspunkter mellan Luther och vår svenska folkskola?

Luther skrev 1529 en katekes som sammanfattar den kristna tron i ett antal huvudpunkter. Boken översattes till svenska, troligen 1544. Katekesen användes i skolornas kristendomsundervisning. I boken ingår tio Guds bud med förklaringar.

Ingen fick tillträde till nattvarden (konfirmeras) utan att kunna åtminstone katekesens textord.

Katekesen var en av många älskad, men av andra avskydd och fruktad skrift. Alla hade inte lika lätt för att lära utantill.

”Första året när hos prästen nattvardsläsningen var slut, / blev Elias hemförlovad lika klyftig som förut, / men han höll dock modet uppe. Andra året likaså, om han också tyst och sluten drog sig undan då och då. - - - Sjuttonårig redan, gick han nu på tredje våren dit, /sökte skruva i sin hjärna läroboken bit för bit, /men ju trägnare han läste, med dess större skräck han såg, / huru halvt han läran fattat, även där han kom ihåg. - - - Och den dag då årets ungdom skulle ha sitt kyrkoförhör / men Elias utesluten skulle stannat utanför, / drogs han livlös upp ur dammen, där han sysslat kvällen förut, / och nu var han kvitt sin läsning, och hans huvudbråk var slut.”

Ur C V A Strandbergs dikt. Det sista förhöret. 1850.

Husförhör

Hösten var en fasa för många, det var husförhörens tid. Husförhör var ett slags religionsläxa som prästen förhöorde sina församlingsbor på – fram till ungefär sekelskiftet 1900.

Prästen kom till hemmen och kontrollerade menighetens kunskaper i Luthers lilla katekes, som var läroboken i kyrkans och statens tro. Han antecknade i ”husförhörslängder” om vad var och en kunde, om vilka som var läskunniga.

Då förhöret väl var över och nervositeten hade släppt, blev det kalas, något som bland andra Astrid Lindgren livfullt har berättat om i Husförhör i Katthult.

C J L Almqvist skriver 1839 i Svenska Fattigdomens betydelse: ”Till bondfolket tränger ingen annan skrift ännu än psalmboken, katekesen och stundom bibeln; ganska väl att de likväl tränga dit”.

Bibeln var dyr och därför svåråtkomlig, psalmboken var inte lika omfattande, därför billigare och mer lättillgänglig och spridd. Och, Luthers Lilla katekes ingick från 1500-talets mitt till 1820-talet i psalmboken.

I våra hembygdsföreningar förvaras ibland riktigt gamla böcker. Ett exempel från Vänga:

Then Swenska Ubsala Psalmboken 1665... är hopbunden med tre andra skrifter, bland dem:

D. Mart. Luth. Catechismus, Thet är Suman och Kernan aff then h. prophetiske och Apostoliske Skrifft ... Stockholm, 1665.

Böcker var värdefull egendom som gick i arv. Man antecknade sitt namn, och ibland hela släkttavlor i boken.

I psalmboken från Vänga står följande skrivet: ”Denna psalmbok har / tillhört Kerstin Anders/dotter Wänga lyckor. Dotter till / soldat Herodes på / samma plats. / Kerstin trodde på Gud / och var en gudfruktig / kvinna. ”Herodessa Kersti”. / Undertecknad köpte / boken på auktion efter / Kersti år 1890 och / tillhör den numera mig. /J.E. Göransson /Säveholm Wänga / Wängdala”.

Luthers Lilla katekes var den svenska folkskolans viktigaste lärobok ända från början 1842 fram till 1919 då den formellt avskaffades som lärobok, men den användes in på 1920-talet.

Martin Luther och folkskolan, dubbeljubileum kanske man kan säga.

*Isabella Josefsson
Kinnarumma Hembygdsförening*

Lilla Katekesen.

Ett exempel på en skolupplaga, tryckt 1891, utgiven av Gottfrid Billing, biskop i Västerås. Han blev senare biskop i Lund och medlem i Svenska Akademien.

Ensam är stark eller samspel?

Häromdagen såg jag i ett teveprogram att det numera finns singelkvinnor (kanske också singelmän) som gifter sig med sig själva. Hen ordnar bröllop, vackra kläder och gäster för att fira en enda person, sig själv.

Ensam är stark, med andra ord. Och visst, det kan vara en fördel i vissa situationer, men för oss i föreningssvängen är grupparbete och samverkan starkare.

Mångfald är bra. Har föreningen ett brett program som tilltalar flera intresseinriktningar är det ett plus.

De styrelser som delegerar genom att ge kommittéer eller grupper ansvar för olika områden, får fler människor engagerade, och som grädder på moset, ökar förhoppningsvis medlemsantalet. Det är vad jag tror.

Välkommen in i nätverket

Västergötlands Hembygdsförbund arbetar nu med att få igång ett antal hembygdslokaler eller nätverk inom kommuner eller mellan näraliggande kommuner. Det är ett sätt för föreningarna att få kontakt sinsemellan samt få och ge impulser till varandra. Och hembygdsförbundet får direktkontakt med föreningarna samt återkoppling ett par gånger per år förutom årsstämma, konferenser och kurser.

Skövde Hembygdslokals

Denna krets har funnits länge. Den bildades av dåvarande Skövde stadsmuseum med museichefen som spindel i nätet. Detta för att gemensamt ge ut en hembygdskrift – Billingsbygden. I kretsen ingår 15 föreningar, varav 11 hembygdsföreningar samt Stiftelsen Binnebergs Tingshus, Skövde Släktforskarförening och Föreningen Vallby-Sörgården. Den senare är ett kulturresevat och ägs gemensamt av hembygdsföreningarna i Tidån och Våring-Locketorp.

Det arrangeras två möten per år, varav ett är årsmöte. Mötena ordnas av föreningarna efter ett rullande schema. I höst var vi i Lerdala.

Inte sällan samordnar t ex två näraliggande föreningar någon gemensam aktivitet per år. Skövde Hembygdsförening och Stiftelsen Binnebergs tingshus firade folkskolans 175-årsjubileum tillsammans i våras, då Ulla-Britt Westelius berättade om skolan anno 1912.

Varola-Vretens och Vårsås hembygdsföreningar brukar samverka om olika aktiviteter som t ex en marknadsdag nu i höst i Vårsås.

Samarbete med museet förekommer. Museet ingår idag tillsammans med musikskolan i Kulturfabriken, Skövde, där Martin Lindor är chef.

Höstmöte i Lerdala

I mitten av oktober arrangerades kretsens höstmöte i Lerdala församlingshem med Norra Billings Hembygdsförening som värd. Fem föreningar av 15 i kretsen var representerade. Men det blev ändå ett bra möte med givande diskussioner om hembygdsarbetet.

Ola Wirtberg, ordförande i föreningen, talade sig varm för just **samverkan**.

Rune Gustavsson berättade om hur föreningen samarbetar med andra i området som kyrkan, idrottsföreningen och andra grupper. Viss samordning förekommer även så att aktiviteter inte kolliderar. Ibland har man gemensamma evenemang som exempelvis föreningsdag i friluftsparken Gröna Lund i Lerdala.

Sven-Åke Mökander och Björn Andersson från Västergötlands Hembygdsförbund informerade om det yttre nätverk som hembygdsförbundet ingår i och om samarbetet med andra förbund och regionen. Men man vill även ha feedback från föreningarna. Vad gör ni och vilket stöd önskar ni av VHF?

I Lerdala församlingshem. Rune Gustavsson, ordföranden Ola Wirtberg, Georg Lans och Ulf Johansson.

Norra Billings Hembygdsförening har för några år sedan övertagit Motorsågmuseet, som var inrymt vid naturbruksskolan Sparresäter i Lerdala.

Rune Gustavsson talade om att föreningen håller på att flytta museet till en lokal på Remningstorp, Lerdala, som ägs av Skogssällskapet.

Vi återkommer med ett reportage i nästa nummer om motorsågmuseet. Kanske ett bra tips till studiebesök för hembygdsföreningarna i våra bygd.

Monika Moberg

Betty ingick i gårdsköpet

När morfar köpte Stång Sörgården 1914 ingick en hyresgäst i köpet. Hon hette Betty och ända tills Sörgården övergavs kallades ett av rummen aldrig annat än Bettys-rummet, för övrigt det rum där jag brukade sova.

För omkring 20 år sedan blev jag nyfiken på denna Betty, som kanske suttit framför den öppna spisen och varmt ryggen precis som morfar brukade göra. Vem var hon, och varför hade hon följt med i gårdsköpet och blivit ett inventarium redan i medelåldern?

I 1900 års församlingsbok i Fägre är hon noterad som hyresgäst och änka – Anna Elisabeth Johansdotter Vallin, född i Varola Storegården år 1850. En ogift man, Anders Johansson, född 1833 står som brukare av Stång Sörgården. Här bor också pigan Matilda Karlsdotter, född 1858, troligtvis i Sventorp. Två barn till Betty är noterade, Elin Maria samt Erland Valdemar, båda födda under 1880-talet.

1910 bor Betty kvar, men barnen finns inte upptagna i församlingsboken. Anders och Matilda är borta. Familjen Lundström har tillkommit.

1920 står Betty antecknad som ”garfwareänka”, fortfarande i samma gård. Betty dog omkring 1930, men om hon bodde kvar till sin död eller inte är osäkert.

I huset fanns förutom Bettys rum en sal och två kammar, och på vinden sommarrum, där familjens söner sov under den varma årstiden.

2003, när jag skriver in och redigerar en artikel för Billingsbygden om Johan Engströms anteckningar från Bårstorp, Frösve, dyker Betty upp. Johan skriver om trotjänarinnan Betty som gifter sig med trotjänaren Valin och flyttar till Tidän.

Engströms tal om trotjänare andas trygghet. Säkert var både Betty och hennes man rejäla och omtyckta människor. 1890 bor familjen i Vad med deras fem barn. De hade hunnit flytta till en garvare i Fägre, innan mannen dog och Betty flyttade in i Stång Sörgården med sina yngsta barn.

Lagade mat i den öppna spisen

Signe, född 1913, dotter hos familjen Magnusson i Sörgården, minns att hon och hennes mor blev inbjudna till Betty på kaffe, vilket kokades över en enkel vedspis som ställts i den öppna rörspisen.

Under 1940-talet, då jag sov i Bettys-rummet hängde en pärlglasfrans-lampa i taket, men på Bettys tid fanns ingen elektricitet. Den installerades först på 1920-talet.

I hörnet mot öster stod på min tid en stor ljusmålad spegelbyrå. En gång fick jag en ny hemstickad kofta med ett modernt flättnmönster. Men den var inte mitt favoritplagg. Dels var den tantgrå, dels stacks den. Ibland

är dock Gud mer än god och hörsammar ens böner. En dag när valpen Lill lekte ensam i Bettysrummet var byrålådan, där koftan låg, utdragen en bit. Lill trodde att han funnit en likasinnad och började lattja med koftan. Efter den dagen behövde jag aldrig mer oro mig för grått ullgarn.

Under mörka vinterkvällar lekte vi Tjugo-frågor. Mormor var en glad Astrid Lindgren, morfar en butter Gösta Knutsson och jag själv var programledaren Per-Martin Hamberg.

Någon radio kunde knappast Betty ha lyssnat till, även om Radiotjänst startade sina sändningar i början av 1920-talet. Hon stickade nog strumpor istället på lediga stunder, sittande på en pinnstol vid bordet i rummets mitt.

Sina kläder fick Betty förmodligen lägga i byråar eller hänga i stora farstun utanför sin dörr. Ägarfamiljen använde köksdörren.

I bäcken nedanför oxeln utanför Bettys fönster brukade mormor skölja tvätten. Det sanitära fick skötas i kommodens handfat. Vatten hämtades i en grävd brunn. Först 1927 drogs vatten in i mjölkrummet i en nybyggd ladugård och fick hämtas där. Djurens behov kom i första hand.

”Titta på chiffonjén. Där står Bettys gräddkanna. Den fick mamma (Signes syster Ingrid) när hon i sexårsåldern sprang ett ärende åt Betty”, sa min kusin Margareta, när jag frågade om hon kände till Betty.

Kaffepaus

Gräddkannen är vit, liten och med ett sirligt rosenmönster i ljusrött. Nu kan jag riktigt se Betty framför mig hur hon bjuder mormor på kaffe från kopparpannan, som hon tagit från den öppna spisen. På ekbordet står gräddkannen och sockerskålen och kvinnorna dricker sitt kaffe ur rosenmönstrade små kaffekoppar och skvallrar om de andra människorna i byn.

Kanske sörplar de kaffet från fat.

Monika Moberg

Anmärkning:

Bilden ovan är hämtad från en hembygdsutställning 2003.

Råbäck. Kommunrådet Åsa Karlsson uppvaktar med blommor. På stenhugveln ses från vänster Karin Nilsson, Eric Julihn och Magdalena Åkerström.
Foto: Eva Björkman.

Årets arbetslivsmuseum

Råbäcks Mekaniska Stenhuggeri är Årets arbetslivsmuseum 2018. Priset delades ut den 28 oktober på stenhuggeriet av Magdalena Åkerström från Arbetets museum och togs emot av stenhuggeriets Eric Julihn och Karin Nilsson. Priset utgörs av 25 000 kr, en emaljskylt och äran. Vid ceremonin talade även kommunrådet Åsa Karlsson från Götene kommun, Per Rosén från NAV arbetslivsmuseer i Väst och Åke Paulsson från Arbetslivsmuseernas samarbetsråd ArbetSam. Sedan väntade fältlunch och mingel för ett fyrtiotal inbjudna gäster och medlemmar på stenhuggeriet. I Sverige finns 1 500 arbetslivsmuseer.

Eric Julihn

Prinsessan Ingeborgs jul

Julen 1317, för exakt 700 år sedan alltså, tillbringade norska prinsessan Ingeborg på borgen Gälakvist i Skara, men det var ingen fridfull jul. Hon borde förstås glädjas åt att dottern Eufemia föddes frisk och stark, men varken det eller stolthet över sonen, snart ettårig Magnus, kunde skingra oron över att hennes man, hertig Erik, saknades i samband med en julfest hos storebror, kung Birger, på Nyköping. Först framåt våren fick de besked om att Erik dött, förmodligen av svält, i en fängelsehåla. Men trots det verkade det ordna upp sig för bara 16-åriga Ingeborg. Själv satt hon trygg på Axevalla hus och län, som hon fått i morgongåva, och hennes son utsågs till svensk och norsk kung redan som treåring. Men det fanns problem.

Hans Menzing skriver om prinsessans jul i förra årets julnummer, nr 6 2016. Läs gärna den artikeln igen. På torget i Skara finns Krönikebrunnen. På den ena sidan kan man se Ingeborgs son Magnus befria trälarna.

Torget i Skara. Kung Magnus befriar trälarna enligt en bild på Krönikebrunnen.

Gösta i Sjölid en vida känd trollkarl

Gustav Nilsson var född på Lilla Långared i Ljurs socken, men familjen flyttade till torpet Sjölid i Ornunga socken. Han tog över torpet efter sina föräldrar. I bygden kallades han Gösta och hade förutom torpet en annan inkomstkälla, han var en vida omkring känd trollkarl. Han hade som de flesta trollkarlar med självaktning skaffat sig en trollask. Det förstärkte den magiska effekten.

Det står årtalet 1807 på asken. Det var möjligen då han började. Den innehåller en klo av varg, klo av duvhök, en vessletass, stål, smält bly och tre metallknappar.

Han botade sjuka, både människor och djur, med stor framgång och han blev mycket anlitad. Folk kom miltals ifrån för att få bot eller hjälp. Han kunde också sätta sjukdom och annat ont på folk. Gösta skulle en gång ha satt diarré på de flesta besökarna på en auktion så att han kunde ropa in en ko till halva priset. Man kan säga att han var något av en fjärrskådare som kunde ta reda på försvunna djur och andra ting.

Göstas trollask finns på museet i Ornunga.
Foto Leif Brunnegård

Dags för en ny enkät!

Snart är det dags igen för den årliga enkäten om hembygdsrörelsens verksamhet. Med hjälp av resultatet kan vi få en bild av det fantastiska arbete som görs i landet, och dessutom berätta om det för andra!

I år kommer enkäten tidigare än vanligt. Redan den 1 december skickas den till alla hembygdsföreningar, anslutna till Sveriges Hembygdsförbund.

Många regionala hembygdsförbund behöver resultatet tidigt under 2018. Den som väljer att svara före årsskiftet får göra en uppskattning för de dagar som återstår av året.

Fjärrskådare

Det berättas att en person i Landa hade blivit av med ett par hästar. De hade sprungit bort, och hur han än letade kunde han inte få tag i dem. Han gick då till Gösta i Sjölid. Denne tog ett papper och ritade en skiss över hur bonden skulle gå för att hitta dem. Han gick som Gösta hade sagt och fann hästarna betande på en äng vid en sankmark.

Förvred synen på folk

Det sades också att han hade förmåga att förstå synen på folk så att de såg vad han ville att de skulle se.

Jag återger en händelse berättad av Oskar Lidén, som visar hur Gösta kunde förvända synen.

Vid en auktion hade han slagit vad med den samlade publiken om att han skulle kunna krypa genom en stock i ett där befintligt virkesupplag. Han kröp in, försvann, kom längre och längre. Man kunde följa honom, ty kådan smälte på ytan av stocken allt efter som Gösta avancerade, han hade det hett därinne. Så kom det en gumma och frågade nyfiket vad som stod på. Gösta i Sjölid är inne i stocken, och han kommer ut snart, upplystes det. Galningar, ser ni inte att han kryper på stocken, lät gumman, som inte varit med från början och inte fått synen förvänd. Men nu kom hennes tur att få synen förvänd. Hon tyckte sig omgiven av vatten som steg och steg. För att inte få kläderna våta lyfte hon upp kjolarna. Högre och högre. Och då byxor av något slag inte hörde till landsbygdskvinnornas utrustning på den tiden, är det begripligt till vilket spektakel gumman stod där inför allt folket.

Gösta slutade sina dagar 1855.

Stig Svensson

Fotnot:

Artikeln är ett utdrag ur en artikel i Svältornas Fornminnesförenings årsskrift 1988.

Förutom de vanliga frågorna om antal evenemang, besökare och antal arbetade timmar kommer vi i år också vilja veta om din förening arbetat med barn och unga, ett av hembygdsrörelsens fokusområden för 2018–2022.

Enkätresultatet kommer att skickas till såväl föreningar som regionala förbund, samt finnas tillgängligt på SHF:s webbplats: www.hembygd.se

Så håll ögonen öppna när enkäten kommer med e-post den 1 december!

Och kom ihåg, att just ditt svar är viktigt!

Ju fler som svarar desto bättre kan vi lyfta fram hembygdsrörelsens arbete.

Fredskämpen Blixten hyllas med kanoner

Vid den vackra och idylliska vägen mot Västra Tunhems kyrka vid foten av Hunneberg kan man se en storslagen minnessten omgiven av kanoner. Det är bygdens store son, Lennart Torstensson, som hyllas på detta sätt. Och kanonerna är helt rätt, Torstensson var en av tidens främsta på att utnyttja artilleriet.

För blixtkriget var inget som Hitler uppfann, redan i tidigt 1600-tal bidrog Lennart Torstensson till stora svenska segrar genom sin förmåga att snabbt flytta om trupperna i för fienden oväntade anfallsriktningar. Och där ingick lätta och lättskötta kanoner som en viktig del. Han fick rentav namnet Blixten, så Hitlers generaller kan slänga sig i väggen.

Växte upp på Stola

Lennart var född på Forstena 1603, inte långt ifrån monumentet, men eftersom hans far höll på rikets kung Sigismund, så tvangs han fly undan hertig Karls vrede. Så lille Lennart växte upp hos farmor Margareta på Stola utanför Lidköping.

Men Gustav II Adolf gillade honom och Torstensson blev nära nog oundgänglig trots att han efter nio månader i ett kallt och fuktigt fängelse som krigsfånge fick skador som gjorde honom tidvis nästan orörlig. Han fick resa hem tillfälligt men tvingades tillbaka till striderna. Ännu så sent som 1645 var han trots svåra smärtor kvar och ledde trupperna i det stora slaget vid Jankov nära Prag. Det blev seger förstås, inte minst tack vare fältartilleriet.

Äntligen fred

Detta glädde fältherren Lennart Torstensson, men än gladare blev han säkert av att den segern fick de kejserliga motståndarna att på allvar börja söka fred. Det tog visserligen tre och ett halvt år, men slaget vid Jan-

Kanonhyllning. Lennart Torstenssons minnessten står i vacker miljö alldeles vid vägen.

kov kan ha varit en avgörande slutpunkt. Helt i Torstenssons anda, han insåg hela tiden att vi behövde fred och samarbetade på den punkten mycket med drottning Kristina. Ofta i tvist med rikskanslern Axel Oxenstierna om den svenska krigspolitiken.

Så visst förtjänar Lennart Torstensson en hyllning som en stor härförare, men det skulle ha varit roligt om stenen också berättat om hans stora betydelse för den fred som betydde så mycket för svenskarna. Och förstås för tyskarna som i trettio år plågats av krigets fasor.

Hans Menzing

Årsstämman 2018 i Habo

Västergötlands Hembygdsförbunds årsstämma lördagen den 5 maj 2018 arrangeras i samarbete med Habo Gustav Adolfs Hembygdsförening i det gamla ullspinneriet i Habo, numera Spinnets i Habo AB (bilden).

Notera den 5 maj 2018 redan nu i era kalendrar. Ytterligare information kommer i början av nästa år.

Monika Moberg

Marita och Lennart Wasling

– profiler tillsammans i mångårig kulturgärning

I Västgötabygden har vi sedan länge ett stående inslag under rubriken Profilen, men den här gången vill vi uppmärksamma ett äkta par, Marita och Lennart Wasling i Borås. De bor i ett hus, som Maritas farfar flyttade in i för 100 år sedan och där Marita växte upp.

Det kulturhistoriska intresset avspeglas i miljön, och detta intresse har under livet tagit sig olika uttryck hos våra profiler. Marita berättar, att hennes far var mycket intresserad av foto, konst och arkitektur. När hon som barn fick vara med honom på hans vandringar, väcktes hennes nyfikenhet på världen runt omkring.

Han förklarade olika byggnadsstilar och talade med henne som med en jämbördig. Men när han skulle fotografera t ex en portal, fick hon flytta på sig, för det var portalen som var fotomotivet. Han hade också fantasi och kunde levandegöra landskapet.

”Ser du vikingarna där borta?” frågade han, när de var på Smula åsar. För Marita finns det fortfarande vikingar där. I hemmet fanns också mycket böcker.

Lennart Wasling beskriver sig som allmänt nyfiken på allt och har på sitt ex libris en bild av en ekorre, som storögt tittar ut mot framtiden. Nyfikenheten och intresset för att vilja veta mer är nog gemensam för båda. Han växte upp i Frufällan norr om Borås och har skrivit en hel del om ortens historia. Namnet brukar väcka uppmärksamhet, men tätorten byggdes på utmark, som hörde till Frugården i Långjums by i Fristad. Gårdens namn kan komma från Maria, Jesu moder, Vår Fru, men även adelsdamer titulerades fru.

Hembygdsarbete i Njurunda

Det blev ingenjörsexamen i Borås och sedan civil-ekonomexamen, och år 1963 möttes Lennart och Marita i Parken i Borås. Vidareutbildning inom data förde dem till Sundsvall, men de bodde också kort tid i Skövde och i Stockholm. I Njurunda vid Sundsvall bodde de i 15 år, och där kom de också att rota sig i bygden.

Lennart blev ordförande i Hem och Skola-föreningen och sedan i Njurunda Hembygdsförening, där han lade ner mycket arbete på att göra hembygdsgården mer tillgänglig. Den blev en samlingsplats för bygden.

Marita, som gått på Textilinstitutet i Borås, blev intresserad av folkdräkter och sydde sig en Toarpsdräkt. Genom barnen kom hon in i skolan och har sedan dess arbetat som lärare men har haft kvar sitt intresse för textil och inredning.

Renovering av Årås kvarn

År 1983 flyttade paret Wasling, till Borås, där Lennart fick anställning vid Högskolan. De hade en stuga i Kölingared i Ätradalen, och där kom de i kontakt med en grupp, som höll på att renovera Årås kvarn.

De uppfattade den först som ett gammalt ruckel, men Lennart engagerade sig helt i projektet och kom hem mitt i natten för att sedan gå till sitt arbete på morgonen.

”Sedan såg jag honom inte på 13 år”, säger Marita. Det hela ledde till att hon också fann sina uppgifter, och tillsammans har gruppen gjort ett fantastiskt arbe-

Profiler

te. Kvarnen är en flitigt utlyrd samlingslokal, som kan rymma 200 gäster. Byggnaderna runt omkring är vandrarhem. Rummen har inretts av Marita, och vart och ett har sin historiska karaktär. 1700-talshuset var mest intressant att renovera. Man ville göra något för ungdomen i bygden, och en bygdegårdsförening driver verksamheten.

När renoveringen var färdig, öppnades kvarnen för servering hela sommaren. Lennart och Marita var engagerade som föreståndare för vandrarhemmet i 13 år. Allt arbete var ideellt. Serveringen under sommaren kunde ge 100 000 kronor, och för pengarna engagerades framstående föreläsare och underhållare, bl a Sven-Bertil Taube. Nu fortsätter arbetet med renovering av Årås herrgård, där det har varit byggnadsvårdsläger. I helgen blir det en teaterföreställning om personer från bygden, och Lennart ska försöka levandegöra, hur det förhåller sig med Pintorpafrun Beata von Yxkull och adelsdamen Anna på Winsarp.

Andra projekt

Nästa projekt för Lennart Wasling var ordförandeskapet i De sju häradernas kulturhistoriska förening i Borås. Han var ordförande i åtta år och gjorde då i ordning register och skapade administrativa rutiner. Han var också redaktör för årsboken, och han finns fortfarande kvar som revisor.

Ett annat skötebarn är Wilhelm von Braunsällskapet, som Lennart Wasling grundade tillsammans med Peder Claesson. Lennart var kassör och sekreterare. Det startades för att under 20 år förbereda

200-årsminnet av Wilhelm von Brauns födelse. Sällskapet har gett ut en årsbok varje år, och Lennart Wasling har hittat flera okända verk av von Braun. Han är annars mest känd för visan om Olof Silfverlood, I låga ryttartorpet, samt tillkomsten av Mors lilla Olle och berättelsen om Pintorpafrun.

Vidare är Lennart med i styrelsen för Svensk Heraldisk Förening, där även sonen Jesper är mycket aktiv.

Stadsdelshistoria i Borås

Lennart Wasling har dokumenterat delar av nutidshistorien i Borås som jazzorkestrar och nöjeslivet i Ramnaparken. På senare tid har Marita och Lennart Wasling haft stadsvandringar, och de har skrivit artiklar om de olika stadsdelarna i Borås Tidning.

Vem var Kristina på Kristineberg och varför heter det Lugnet? Vi får kunskap om stadens framväxt på ett lättsamt sätt och en förklaring till namnen i dag. Det har lett till att Marita och Lennart Wasling fick Borås Stads kulturpris år 2016 för mångårig kulturell gärning i Borås.

De har också fått mottaga förtjänstplakett från De sju häradernas kulturhistoriska förening.

På frågan om vad som driver dem svarar Lennart: ”Det är folkbildaren i mig!” Det är också fint att kunna skapa sammanhang och visa på hur saker och ting

Kulturprofiler. Marita och Lennart Wasling i Borås.

hänger ihop. Man kan se hur händelser som inträffar går neråt i samhället och påverkar människor.

En möjlighet att göra samhällsinsatser är att engagera sig i föreningar, av plikt, av intresse och helt ideellt. Det har våra Profiler verkligen visat.

Ann-Britt Boman

Humor i ett hörn av Sverige

Västgöta Gille i Västerås har haft sin sedvanliga höstfest. Denna gång i form av en lunch, som blev mycket uppskattad. Ett 40-tal västgötar med vänner i Västerås samlades till oktoberlunch med god mat, kåseri och sång. Inbjuden gäst var Claes Astin, känd röst från Radio Skaraborg, en gudabenådad berättare med mycken västgötakunskap. Claes öste med humor berättelser ur sin rika minnesbrunn. Vi berördes, skrattade och njöt. En särskild hyllning framfördes under lunchen till en av de närvarande gästerna, gilletts tidigare ålderman Göran Eskilsson med rötter i Hyssna, som under årens lopp skrivit visor på västgöta-teman till kända melodier under signaturen ½-blodet; visor som förhöjt stämningen och alltjämt gläder oss vid våra fester. Sigge Olsson ackompanjerade vår sång vid borden. Martin Persson AT Catering komponerade den goda maten. Det blev i sanning en härlig lördagslunch för oss västgötar i förskingringen! Göran Eskilssons talang och skaparförmåga visar sig bl a i Härliga Hembygd till den kända melodin Sjösala vals.

Claes Astin.

Vid lunchborden satt idel ädel västgötar bördiga från bl a Alingsås, Forsby, Töreboda, Mariestad, Fristad, Lerum och Göteborg.

*Christina Norén Svensson
Ålderman i Västgöta Gille i Västerås*

Hopalägget till jubilaren eller brudparet

Adressen. Ett flersidigt gratulationskort med en vacker bild på framsidan.

När någon i socknen fyllde jämna år eller gifte sig, då var det självklart att det skulle uppvaktas. Uppvaktningen kunde ta lite olika former. Var man nära släkt, uppvaktade man kanske familjevis, men var man grannar eller goda vänner, då var man med på en gemensam uppvaktning.

Listan i affären

I Asklanda var det Astrid och Verner Blom som hade koll på högtidsdagarna i socknen och såg till att det blev en uppvaktning. Bloms hade affären i Asklanda och dit kom de flesta och handlade. Om kunden inte kom ihåg att det var en högtidsdag på gång, fick de frågan om de ville vara med och gratulera. Att vara med på listan innebar att man lämnade ett visst belopp. När högtidsdagen närmade sig förvandlades listan till en adress. En adress var ett flersidigt gratulationskort med plats för både namn och pengar. Namnen skrevs eller textades av någon som hade en vacker handstil.

När man började med listor kunde beloppet man uppvaktade med variera och då skrevs gåvobeloppet efter givarens namn. Lite längre fram i tiden gav alla samma belopp, kanske fem kronor.

På högtidsdagen var det ett par personer som gick och överlämnade presenten till jubilaren.

Vid bröllop överlämnades inte presenten alltid på bröllopsdagen, i en del bygder var det sed att uppvakta på tredje lysningssöndagen.

I Ornunga var det inte handlaren som hade hand om hopalägget, det hade någon granne. En av mina sagesmän berättade, att det inte var så eftertraktat att

ha hand om hopalägget. Man fick ligga ute med pengar och man skulle se till att det blev en textad adress och att någon gick och uppvaktade.

Inte bara pengar

Det var inte alltid som presenten bestod av pengar. Jag har hört talas om jubilarer som fått en fin fåtölj eller ett fint skåp till stora rummet. Att komma med ett skåp till jubilaren krävde både hästskjuts och några starka gubbar.

Efterkalas

Om det var en jämn födelsedag eller ett bröllop hölls kalaset för det mesta i hemmet. Hade man inte möjlighet att komma på kalaset den rätta dagen, blev man som regel bjuden på efterkalas.

Hade man uppvaktat ett brudpar trots att man inte var bjuden på bröllopet blev man bjuden på efterkalas. På bröllopgården fanns det ärebågar på bröllopet. De hade som regel satts upp av kompisar eller grannar. Kalaset som de fick komma på kallades Ärebågakalas. Var bröllopet eller kalaset i hemmet hade man ofta hjälp med både matlagning och servering. I en del socknar fanns det en kokerska som anlätades. Servitriserna var några flickor i bekantskapskretsen. Även dessa damer blev bjudna på efterkalas.

Hade man inte glas och porslin så det räckte, var det inget problem. Det kunde man låna i affären.

Fotnot

Lysning till äktenskap var något som måste äga rum i brudens kyrka tre söndagar i rad. Var det någon i församlingen som hade en invändning mot äktenskapet kunde man lämna in en protest till pastorexpeditionen. Om inga protester kommit till tredje lysningssöndagen fick vigseln äga rum. Denna förordning upphörde 1973 och ersattes av hindersprövning som görs hos Skatteverket.

Leif Brunnegård

Uppsnappat:

Gymnasieläraren Pär Johansson i Skövde inreder skol-salen med t ex spadar, gamla brev, en postilla och hans farfars lönelapp från början av 1900-talet. Detta enligt SLA. Pär tycker det är viktigt att eleverna blir intresserade av historia. En gammal resväska från uppskattningsvis 1940-talet fungerar dessutom som dagis för elevernas mobiltelefoner.

Hänt på bögda ...

Bygdevandring i Rävlanda

En solig septemberlördag vandrade Björketorps sockens Hembygdsförening från Börjesgårdarna till Berg. Drygt 30 personer anslöt och fick ta del av historien kring många av byggnaderna. En hel del av dem finns kvar idag medan andra har försvunnit, pga brand eller rivning, och har ersatts av nyare hus. Martin släpade med den tunga boken Landsbygden i Sverige, Älvsborgs län del 1, så att vi kunde jämföra dagens vy mot den från 1947. Kaffet drack vi i trädgården till det gamla sanatoriet som numera står tomt. Sanatoriet har under årens lopp använts både som eftervårdsklinik, familjehem och asylboende, beroende på vad som var behovet just då.

Museidag och våffelkafé

På hembygdsgården i Rävlanda har den nya utställningen om handelsbodarna i Björketorps socken premiärvisats. En gammaldags handelsbod har byggts upp och det finns många bilder på butikerna i Hindås, Hällingsjö och Rävlanda. Fotona visar både hur det såg ut förr men också hur platserna ser ut idag så man har möjlighet att jämföra och orientera sig. Utställningen fick mycket beröm och lockade många besökare. De stannade länge och berättade gärna om egna minnen och erfarenheter.

I kaféet såldes det våfflor på löpande band, smederna höll ässjan igång och i gammalgården kunde man värma sig vid öppna spisen innan man kollade in övriga museer.

*Malin Svanberg Eliasson
Björketorps sockens Hembygdsförening*

Smalfilm i Ljungsarp

Ljungsarps Hembygdsförening har haft en kväll med igenkännande tillrop, när ca 25 personer samlades i Hembygdsgården Björstorp för att titta på film från 1950- och 1960-talen.

Filmen som visades har rubriken Smalfilmsminnen från Ljungsarp, filmad av Torsten Norlin som då var lärare i Ljungsarps skola.

Filmen handlar om linberedning, skolmiljöer, älgjakt, kyrkostämma, lucior och mycket mera.

En liten förhandsvisning gjordes av Torbjörn Selins film om byggande av en kolmila 1982.

Vi fick även se ett bildspel, som visade livet i byn Askåker för ca 50 år sedan. Fotograf då var Gösta Jungmalm. Göstas diabilder har Christer Möhl, Alingsås, som växte upp i Askåker, scannat och lämnat till hembygdsföreningen, av vilket vi sedan skapat ett bildspel och skrivit in namn på personerna som är med på de omkring 100 bilderna.

Under kvällen serverades också kaffe och smörgås.

Ulla Andersson, Ljungsarp

Kontakta valberedningen

Valberedningsarbetet inför Västergötlands Hembygdsförbunds årsstämma den 5 maj i Habo har redan börjat. Vi vill gärna ha förslag på lämpliga kandidater till förbundets styrelse.

**Kontakta sammankallande i
valberedningen – Mona Lorentzson,
telefon 0520–66 02 74.**

Lottförsäljning. Helena Gradow, bördig från Göteborg, säljer lotter

Fototräff. Jörgen Dolk och Sture Andersson, tidigare klasskamrater i sjunde klass tittar på bilder från sin gamla skola.

Jazzkväll i Västerås

I underbart sensommarväder firades Sommarparty i Västerås med ett 50-tal gillesmedlemmar från fem olika landskapsgillen i Västerås (Skåne, Småland, Västergötland, Jämtland och Västerbotten); en mångårig tradition, i år med musikprogram. Inbjudna gäster var Sigge Olsson och Caroline Fromell, som på piano respektive klarinett bjöd på härlig jazz i genuin New Orleansstil. Caroline berättade mellan låtarna charmigt om sin musikaliska resa, stödet hon haft i sin familj och hur hon som sexåring mötte Sigge för att lära sig spela klarinett. Talangfulla Caroline fick så småningom stipendium till fortsatta studier i New Orleans. Vi njöt alla av spelglädjen och nynnade med i de svängiga jazzlåtarna, verkliga pärlor! Under kvällen spelade Björkstabälgarna upp till dans och från Jämtlands Gille framförde riksspelmannen John-Erik Hammarberg traditionell folkmusik på munspel tillsammans med Sigvard Larsson från Västgöta Gille och bördig från Mariestad. När kvällen var slut vandrade vi ut i natten rörande ense om att detta varit en genuint härlig kväll, en tradition värd att bevara.

*Christina Norén Svensson
Ålderman i Västgöta Gille i Västerås*

Folkskolan i fokus

Helgen den 14–15 oktober genomförde Kinnekulle Hembygdsförening sin årliga fototräff i Medelplana bygdegård som tidigare varit skola för Medelplana och Västerplana barn. Temat för årets fototräff var folkskolan, som i år firar 175-årsjubileum.

Föreningen har under många år fått in ett stort antal bilder från de olika skolorna i hela upptagningsområdet. Bilder från 1800-talets slut och till nutid fanns uppsatta på väggarna i den gamla skolan i Medelplana.

Under helgen träffades många gamla vänner och tidigare klasskamrater, bl a Jörgen Dolk från Tanumshede och Sture Andersson från Filsbäck.

Jörgen och Sture var skolkamrater i klass sju och gick då i Gössäters skola. Lärarinnan hette Ester *Tuttan* Gustavsson. Jörgen bodde då i Medelplana och åkte skolbuss till Gössäter och Sture bodde i Nysäter. På denna tid var den obligatoriska skolplikten sju år och efter detta var målet att arbeta och tjäna egna pengar.

Många av besökarna hittade sig själva och sina klasskamrater på bilderna och mindes den skoltid som varit. Många goda skratt åt minnena blev det under dagarna. Syftet med fototräffarna är att få in information och bilder samt att skapa en mötesplats för besökarna.

Kaffe med nygräddade våfflor fanns även i år på menyn, våffeljärnet gick varmt och stundtals var det kö i serveringen.

*Text: Lena Brodin
Bild: Freddie Wendin, Skara*

Utflykt i socknera

En turistbuss fylld till sista plats rullar långsamt ut från Haralds. Horreds, Istorps och Öxnevalla Hembygdsförening är på utflykt. Målet är att under några eftermiddagstimmar se och lära mer om trakten. Medlemmar delar med sig av minnen, historia och anekdoter.

Vid Ekarebo kvarn berättar Bernt Gustafsson om hur tätt skvaltkvarnarna låg i Ekån i början av förra seklet. Mest varje istorpsgård i närheten hade sin. Så kom elektriciteten med nya möjligheter och varje bonde kunde mala sin spannmål hemma på gården. Ekåns kvarnar förlorade sin betydelse.

– Långt senare, en gång när Marjes-Gunnar hade varit och friat i Dala och genade hemåt i natten, hörde han hur det brötade nå't hemskt uppåt ån, fortsätter Bernt Gustafsson.

Gunnar trodde oväsendet varslade om jordens undergång och blev knäsvag.

Ännu räddare blev Kuska-Gustav. Det var han som använde nattens mörker för att i smyg nyttja den gamla kvarnen och därmed kringgå andra världskrigets stränga ransoneringssystem.

Utflykt. Hembygdsföreningens resenärer vid Ekarebo kvarn i Istorp. Som mest fanns det 37 kvarnar i Istorp.

– Han trodde att det var länsman eller någon annan kontrollant som strök omkring, fortsätter Bernt.

Efter ”Istorp rad” bar det vidare via Älgaslätt och över länsgränsen för att återvända längs 41:an och sedan upp över Lindhult bland annat med berättelser om Näverås’ förläggare. Tillbaka i Horred blev det fikapaus och sedan en avslutande tur över Sundholmen och Öxnevalla.

De 50 passagerarna verkade helt nöjda och uppskattade ordföranden Ingbrit Gunnarssons löfte om fler liknande resor nästa sommar.

*Horreds, Istorps och Öxnevalla Hembygdsförening
Kerstin Löfdahl*

Elvislåtar i Ljungsarp

Ljungsarps Hembygdsförening har anordnat en musikunderhållning i Missionskyrkan. Underhållningen bestod av två delar. I pausen serverades kaffe med dopp, som medlemmarna hade bakat. Ulla Andersson hälsade välkommen. Larsowe Peterson och Thore Olofsson framförde ett mycket uppskattat program, med många kända melodier, bland annat ett flertal Elvis-låtar, Sven Ingvars-potpurri och Evert Taube med mera. Efter konserten informerades om kommande aktivitet, som är grötfesten den 28 december.

Laila Andersson, Ljungsarp

Elvis, Taube och Sven-Ingvars. Larsowe Peterson och Thore Olofsson framförde en rad kända melodier.

Hånn

- Bet våran snälle hånn däk?
- Jaa, dä gjorde'n.
- Husch, han som ä så kräen (kräsen)

Ur Västgöta-Bengtssons bok Gamla Västgötaord.

Bôsa-dôna

Krestin ä ena riktir bôsa-dôna – hon rusar ut i bygden och talar vitt och brett om sådant som hon vet lite om.

Ur Västgöta-Bengtssons bok Gamla Västgötaord

Läsvärt i korthet

Tidanbygden nr 2 2017. Utgiven av Tidanbygdens Hembygdsförening. Redaktion: Arnold Karlén, Maj-Britt Thageson, Anna Holmgren och Göran Åkesson. 40 sidor om bland annat vägen från kvarn till yllefabrik i Tidan, fyra decennier av isracings samt festliga festplatser.

Körsbärsblomman. Medlemstidning för Eggby-Istrum-Öglunda Hembygdsförening, nr 4 2017. Redaktör: Hjördis Lundberg. 28 sidor där Marcus Hagberg berättar att de ursprungligen åtta församlingarna i bygden nu går samman till en, Valle församling, och förklarar bakgrund och skäl till sammanslagningen. Pelle Räf skriver om klockaren Odhner och hans gravsten medan Ebon Lundgren redovisar bref- och vykortens historia. Med massor av illustrationer. Ofta i färg liksom åtskilligt annat i tidningen.

Mimers brunn och Västgötajul. Mimers brunn, arkeologi, etnologi och historia i Västra Götaland, nummer 5 är på bortåt 70 sidor varav nästan hälften utgörs av Västgötajul. Redaktör är Christina Ström och utgivare är Vätteljusset. I Mimers brunn hittar man bland annat artiklar om Sjö-Gunnarsbo – ett samhälle för TBC-sjuka och Baltaks kultplats medan Västgötajul (86:e årgången!) kompletterar med Tranebergsmysteriet, trästaden Hjo och en vandring i ett försvunnet Lödöse.

Hans Menzing

Ung hembygdsambassadör

Två hundra ungdomar har de senaste åren fått den hedervärda titeln Ung hembygdsambassadör genom studiecirkel tillsammans med hembygdsföreningar runt om i landet. Från norr till söder har ungdomar upplevt och lärt om hembygdens landskap, historia, friluftsliv och guidning. Nu bjuder vi in fler ungdomar och hembygdsföreningar för givande möten i landskapet.

Texten nedan är ett **utdrag** ur en artikel av **Viktoria Hallberg**, Sveriges Hembygdsförbund

Projektet **Ung hembygdsambassadör** har efter tre år nu övergått till en permanent verksamhet. De hembygdsföreningar som nu är intresserade har tillgång till en mängd inspirerande exempel och tips för att komma igång....

... I Råneå hembygdsförening drog Kent Höglund i igång **Ung hembygdsambassadör** i samarbete med kommunen och en grupp nyanlända ungdomar från Afghanistan och Syrien. Snö, skidåkning och vinterfiske stod på programmet. Vid de första träffarna användes en tolk, men snart kunde ungdomarna så mycket svenska så att man med kroppspråk och god vilja kommunicerade väl tillsammans.

– Deras självkänsla har vuxit eftersom vi tar dem på allvar och visar att de betyder något för samhället. Vi lyckades ge dem lite trygghet i en svår situation, långt ifrån uppväxtort och familj. Även om de flyttar härifrån om ett halvår så vill vi att de ska minnas Råneå och oss som bor

Kent Höglund från Råneå Hembygdsförening samarbetade med kommunen och andra föreningar. Foto: Gunnar Westin

här, att det är en fin bygd med kultur- och friluftsliv, vacker natur och intressant historia. Vem vet, kanske kommer de tillbaka en dag som turister eller för att leva och bo. De har blivit goda ambassadörer för Råneå, säger Kent Höglund.

Ungdomar bryr sig

– Det finns en stor vilja hos dagens unga att engagera sig i samhällsfrågor och organisationer. Flera undersökningar pekar på ett ökat engagemang och vilja till delaktighet hos unga. Det är dags att valberedningar och styrelseledamöter börjar vidga sina vyer. Mätning efter mätning visar att det finns massor av unga som vill engagera sig men få ställer frågan, säger Josefin Heed från riksorganisationen *Hela Sverige ska leva*.

Tack för i år och en God Jul och ett Gott Nytt År 2018 önskas våra läsare!

Västergötlands Hembygdsförbund och Sveriges Hembygdsförbund samarbetar med Studieförbundet Vuxenskolan vid kurser och konferenser.

Varje enskild hembygdsförening avgör själv vilket studieförbund man vill samarbeta med.

Nästa nummer av Västgötabygden, nummer ett 2018, kommer i slutet av februari. Författarna i denna skrift är själva ansvariga för innehållet i sina artiklar. Redaktionen förbehåller sig rätten att korta och redigera insänt material. Om inget annat anges, är artikelförfattaren också fotograf. Bidrag och tips till tidningen mottas tacksamt av redaktionen, liksom tidskrifter och böcker som önskas anmälda. Västgötabygden publiceras på vår hemsida. Insända texter och bilder anses som godkända för publicering på vår hemsida.

VÄSTGÖTA BYGDEN

Redaktörsgrupp:

Ann-Britt Boman, sammankallande,
Spireavägen 5, 513 35 Fristad, tel 033-26 19 21.
073-9436175. E-post: birgitta.fristad@telia.com

Hans Menzing, Marumstorget 1,
532 32 Skara, tel 0511/12643.
E-post: hans.menzing@telia.com

Monika Moberg, ansvarig utgivare, tel 070-642 56 70,
Norra Bergvägen 16B, 541 32 Skövde.

E-post: redvastgotab@gmail.com
eller monika.moberg@blackhornet.me

Övriga i redaktionskommittén:

Jan-Olof Berglund, Stora Rör, Nolgården 3,
540 15 Våring, tel 0708-42 04 53.
E-post: j-o.berglund@telia.com

Bo Björklund, Hövägen 9 C, 446 32 Älvängen,
tel 0303-74 98 78. E-post bo.bjorklund@risveden.com

Tage Brolin, Bäckaskog, Främmestad,
465 97 Nossebro, tel 0512-531 50.
E-post: frammostad@tagebrolin.se

Leif Brunnegård, Asklanda, 447 93 Vårgårda,
tel 0322-66 11 43. E-post: leif.brunnegard@gmail.com

Birgit Carlsson, Ljungås, 519 91 Istorp, tel 070-620 66
66. E-post: bisido@hotmail.com

Anna Faxgård, Bua Skogsslätt, 511 98 Hyssna,
tel 0320-397 77. E-post: anna.faxgard@telia.com

Förbundsordförande: Sven-Åke Mökander,

Markgatan 39, 441 51 Alingsås, tel 0322-67 23 10,
070-672 31 56. E-post: svenake.mokander@gmail.com

Vice förbundsordförande: Jan-Olof Berglund

Förbundssekreterare: Jan-Henry Svensson
Södra vägen 4, 532 94 Tvärred, 0321-500 35,
070-208 53 27. E-post: janhenry.svensson@vgregion.se

Förbundskassör: Tommy Kroon.

Timmermansgatan 19, 532 33 Skara. 0511-145 49, 0705-
91 24 55. E-post: tommy.kroon@kunskapstradet.se

Kanslist: Eva Mann. Västergötlands Hembygdsförbund,
Box 15, 534 21 Vara, tel 0512-105 50, bostad 0511-37 03 30.
Bankgiro: 378-5383. Swischnummer: 123 214 84 19.

**Har Du adressförändring, ring till Eva Mann,
tel 0512-105 50. Arbetstid: torsdagar 9-15.**

Kansliets e-post: vasterg.hembygdssf@telia.com

Kaffetåren den bästa är

Sänd in berättelser om kaffekalas såväl förr i tiden som idag. Kanske besöker ni kaféer eller konditorier eller också bakar ni jordgubbstårter som i Bjurbäck och serverar om sommaren i hembygdsgården. Foto: Monika Moberg

Kafferep. En akvarell av Vivan Johansson (1903–1999) i Sventorp Östergården. Bilden föreställer grannkvinnor, som efter första världskrigets slut 1918 var inbjudna till kafferep till Östergården. Här står de uppradda för att för första gången efter kriget få dricka riktigt kaffe efter flera år med surrogatkaffe. Tavlan hänger nu i Sventorps församlingshem.

Kaffekvarn i Östergården.
Akvarell av Monika Moberg.
Hembakad tårta (nedan)
vid en utställning i Sventorp.

